

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת
רודה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, כ"ה חשוון תשפ"ב

מסכת ראש השנה כ"ב-כ"ח ♦ ערלה ב', ו' - ב', י"ב

גליון מס' 1171

השבוע בגליון

- ♦ כהן שהרג, לא יברך ברכת כהנים
- ♦ כתיבת סידור על ספר עבודה זרה מחוק
- ♦ הנשים יכולות להתקשט בזהב ביום הכיפורים
- ♦ תקיעת שופר בשני שופרות כאחד
- ♦ שני קולות משני שופרות וקול אחד משני שופרות

- ♦ מדוע מברכים את החודש בעמידה?
- ♦ הכרזה על יום ראש חודש
- ♦ עמידה בעת קיום מצווה
- ♦ תקיעה גדולה ותרועה גדולה - מתי ומדוע
- ♦ תרועה כאות לקבלת התפילות

♦ האם ראוי להמנע מלבישת טלית מזהבת?

דף כה/ב ויושיבו מחביריהם אצל היחיד

מדוע מברכים את החודש בעמידה?

בכל שבת שלפני ראש חודש אנו נוהגים לברך את החודש. שבת זו ידועה כ"שבת מברכים".
הכרזה על יום ראש חודש: תוך כדי ברכת החודש מכריז החזן "ראש חודש פלוני יהיה ביום פלוני". בשעת ההכרזה נהגו הכל לעמוד, וגדולי ישראל חקרו וביירו, מדוע זה נהגו מדורי דורות לעמוד בשעה זו. המגן אברהם (או"ח סימן ת"ז ס"ק א'), מביא מנהג זה תוך שהוא מטעים: "דוגמת קידוש החודש שהיה מעומד". כלומר, כשהיה עמנו בתקופת זהרו וחברי הסנהדרין בירושלים היו מקדשים את החודש - היו עומדים, וזכר לכך אנו עומדים בעת ברכת החודש.

"בער אנכי ולא אדע": דבריו אלה הפליאו את הגאון רבי עקיבא איגר (בגליון השו"ע שם), אשר הביע את תמיהתו בלשון הבאה: "בער אנכי ולא ידעתי, היכן מצינו דקידוש החודש הוא מעומד?". אין מקור לכך שהיו חברי הסנהדרין עומדים בעת קידוש החודש. אדרבה, הוא מוסיף, הן במשנתנו משמע כי חברי הסנהדרין ישבו בשעה שקידשו את החודש, שנאמר במשנה שהיו הסנהדרין "מושיבים מחביריהם" ומקדשים את החודש. תמיהתו של גאון ישראל זכתה ליישובים אחדים.

הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת אגרות משה או"ח ח"א סימן קמ"ב) מסביר, כי המגן אברהם אינו מתכוון לחברי הסנהדרין, אלא לעם הרב שעמד בפניהם, כדלהלן.

סדר קידוש החודש: סדר קידוש החודש בתקופה שבה בית דין קידשו את החדשים, כך היה: חברי הסנהדרין קיבלו עדות מפי עדים שראו את הירח החדש. לאחר חקירתם וקבלת עדותם, בית הדין פסק כי יש לקבוע היום ראש חודש. פסיקה זו הוכרזה על ידי ראש בית הדין שאמר המילה "מקודש!". מיד היה העם עונה "מקודש! מקודש!"

קריאת הציבור "מקודש, מקודש, מצווה מן התורה: בעל אגרות משה מדגיש, כי עניית העם "מקודש! מקודש!" היא מצווה מן התורה, שהרי על כך שיש לענות "מקודש, מקודש" לומדת הגמרא (לעיל כד/א) מפסוקים. כלומר, אמירת בית הדין היא המעכבת, שאם לא נאמרה אין החודש מקודש, אך מצווה מן התורה שיענה העם "מקודש, מקודש" וזכר למצווה זו אנו מזכירים בשבת שלפני ראש חודש את היום שבו יחול ראש חודש במהלך השבוע. איזכור יום ראש חודש, איפוא, אינו זכר לכך שבית דין קיבלו את העדים ואמרו "מקודש", שהרי קביעות החודשים שלנו עומדת וקבועה מבית דינו של הלל, אלא היא זכר לכך שהיו העם אומרים "מקודש, מקודש".

עמידה בעת קיום מצווה: ברי, מסיק הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, כי בשעה שאמרו העם "מקודש, מקודש" הם עמדו על רגליהם, שכן, לא זו בלבד שראוי לעמוד בפני בית דין הגדול (ע"ש שמביא סימוכין לכך שבפני כל ב"ד העם עומד), בוודאי עמד העם בהתייצבו למרגלות מנהיגו גדולי

מקל הנדודים

מקלו היה סמלו.
מקל שלא הוד ולא הדר לו. ענף עץ שבנסבות אומללות נכפף ראשו עם השנים, הפך למקלו הנאמן שליווהו בכל נדודיו.
צדיק היה האיש. לא רק אנשים בעלי עין חדה הבחינו בדבר. עדינותו ואצילותו בלטו וזהרו ככל שניסה להצניע את עצמו ולהשפיל את מבטו.
הוא ומקלו נוהגים היו לצאת לנדודים מעת לעת, מסיבות השמורות עמו, שוהים בעיירה כלשהי ימים אחדים וממשיכים הלאה, על פני הכדור.
ככל מסע נדודים שכוה, נוהג היה לפקוד את אחת העיירות שעל אם הדרך. לראשונה הזדמן אליה מבלי דעת, בעודו שקוע בתורתו ובתפלתו, תעה בדרכים ולפתע מצא עצמו מקיש עם מקלו על משעול אבנים חלקות, משמע, שביל-מעשה-אדם. כדור הארץ הפנה זה מכבר את גבו אל השמש, ומיודענו החיש פעמיו אל עבר בית המדרש. מעריב. **אחר** תפילת ערבית התפזרו המתפללים, זה בכה וזה בכה, למעט אחד מהם, שהתקרב, התיישב לידו, לפת את מקל הנדודים מעשה חביבות ושאל, "מאין יהודי?" - "דע מאין באת", השיב בחיוך.
"והיכן יסעד כבודו?" שוב חייך.
הוא הבחין כי לפניו איש מעלה, ובלא אומר ודברים נטל את מקלו והחל מוליכו אל עבר פתח בית המדרש, וההלך - אחריו.

מני אז היו השניים ידדים שבשתיקה. כל שביקש המארח טוב הלב היה להיטיב עם ההלך הקדוש, כפי שכנתהו רעייתו בסילודין, ומעולם לא הטרדו בשאלות ובתהיות. אחת לחודשים אחדים היה ההלך מופיע בבית המדרש לפנות ערב. מעולם לא פנה אליו וביקש להתארח, כי אם ישב בפינה שאיווה

צעילוי נשמת

הר"ר **אריה לייב יעקובסון** ז"ל
 ב"ר יעקב ז"ל
 נלב"ע ל' בחשוון תשס"ג
תנצב"ה

הנוצח ע"י חתנו ובתו
 הר"ר אשר ולא **ציגנלאוב** שיחי - חיפה

צעילוי נשמת

מרת **דבורה בוטנויזר** ע"ה
 ב"ר יששכר אליהו ז"ל נלב"ע כ"ט בחשוון תש"ן
 ומרת **עליזה פלס** ע"ה
 ב"ר שמחה (סאלי) ז"ל נלב"ע כ"ו בחשוון תשל"ג
תנצב"ה

הנוצח ע"י ידידו עו"ד
 הר"ר **ערן פלס** ומשפ' שיחי - בני ברק

צעילוי נשמת

הר"ר **נחמיה פרידר** ז"ל
 ב"ר ישראל צבי ז"ל
 נלב"ע כ"ה בחשוון תש"ס
תנצב"ה

הנוצח ע"י בנו
 ר' ישראל פרידר ה"ו - גבעת שמואל

ישראל חברי הסנהדרין. סיבה נוספת יש לכך שעמדו, כי בעת שמקיימים מצווה ראוי לעמוד, כשם שעומדים בעת קיום מצוות לולב וכדומה.

רבי משה מוסיף, כי יתכן שגם חברי הסנהדרין עצמם הצטרפו לעם באמירת "מקודש מקודש" ואף הם קמו על רגליהם מיד אחר שהכריז ראש בית הדין "מקודש" [ראה טעם נוסף בישורון ב', קונטרס ואלה יעמדו, עמוד קס"ח, בשם בעל האדר"ת].

דף כו/ב שופר מאריך וחצוצרות מקצרות

תקיעה גדולה ותרועה גדולה - מתי ומדוע

מנהג רווח בקהילות אשכנז, להאריך בראש השנה בתקיעה האחרונה מסדר התקיעות, הלא היא "תקיעה גדולה". בני עדות המזרח נוהגים לתקוע תרועה ארוכה בסוף התפילה. על מקור שני המנהגים וטעמיהם - בשורות הבאות.

מנהג הספרדים להוסיף בסוף התפילה תרועה ארוכה. כך מפורש בטור ובשולחן ערוך (או"ח סימן תקצ"ו) בשם רב עמרם גאון: "לאחר התפילה מריעים תרועה גדולה בלא תקיעה, כדי לערבב את השטן". הט"ז (ס"ק א) מסביר, כי בלבול השטן עם סיום התפילה נדרש, מפני שהולכים לאכול ולשתות, ויקטרג עלינו שכביכול איננו יראים מן הדין והמשפט.

לדעת רב האי גאון אין זה "מנהג ישראל" שהתקבל כמנהג קבוע שחובה לעשותו, אלא הנהגה זו מוגדרת כ"הנהגת יחידים", לאמר, היו יחידים שנהגו כן לאור דברי רב יצחק בגמרתנו להלן (ל/א), שסיפר כי את סיום תפילתו של שליח הציבור ביבנה לא הצליחו לשמוע, מפני שכל הציבור תקע בשופרות (טור שם, על פי הב"ח, ועיין בפירוש רבינו חננאל בגמרא שם).

תרועה כאות לקבלת התפילות: מעניין לציין, כי הביטוי תרועה גדולה מופיע בספר יהושע (ו/א), בו נאמר כי לאחר כיבוש יריחו "יריעו כל העם תרועה גדולה", וכך עשו (שם כ): "והיה כשמוע העם את קול השופר ויריעו העם תרועה גדולה". יש שאמרו כי גם על פסוק זה נסמך מנהג תקיעת תרועה גדולה בסוף התפילה, לאות שהתקבלו התפילות וזכרון השופרות לפני המקום ברוך הוא, כשם שבכיבוש יריחו בעת שתקעו תרועה גדולה התקבלה תפילתם ונפלה חומת העיר תחתיה (מקראי קודש, ראש השנה סימן י"ט, בשם הגר"י פרעלא, ע"ש עוד).

תקיעה להודיע שהסתיימו התקיעות: אולם, באשכנז לא נהגו כן, ויש מנמקים זאת מפני שאין להוסיף ולתקוע בשופר תקיעות שאינן מיועדות לקיום מצוות תקיעה (עיין ט"ז שם ס"ק א). ברם, נוהגים להאריך את התקיעה האחרונה של סדר התקיעות, הלא היא "תקיעה גדולה" (ראה משנה ברורה שם ס"ק א' בשם המטה אפרים). המקור למנהג זה הוא במנהגי המהרי"ל שאמר, כי נוהגים להאריך בתקיעה האחרונה, כדי להודיע לציבור שהסתיימו התקיעות, כשם שבסיום מעמד מתן תורה תקעו תקיעה ארוכה להודיע שהסתלקה השכינה.

כוונת הדברים היא, כי התקיעה הארוכה נועדה לסמן שהסתיימו התקיעות, כדי שיידע הציבור שהגיעה העת לומר את הפסוק "אשרי העם יודעי תרועה" (פירוש עץ יוסף על אוצר התפילות, עיין ספר הזכרון יד אהרן עמוד של"ד מה שהרחיב בעניין הרב מ. שפילמן). טעם זה הולם את המנהג לתקוע תקיעה גדולה בסיום התקיעות הראשונות ["תקיעות דמיושב"] לפני תפילת מוסף. אך בפוסקים (מטה אפרים ומשנה ברורה) לא הוזכרה תקיעה גדולה כי אם בסיום כל התקיעות, אחר תפילת מוסף. בתקיעה שבסוף התפילה אין את הטעם הנזכר, שהרי אין אומרים פסוקים מסויימים בסוף התפילה, אלא טעמה הוא כעין מה שכתב הט"ז הנזכר לעיל, בדברי רב עמרם גאון.

תקיעה זכר למקדש: יש מי שכתב טעם נוסף ל"תקיעה גדולה" - זכר למקדש. בדף כו/א למדים כי בבית המקדש תקעו בראש השנה בשופר ובשתי חצוצרות, אך "שופר מאריך וחצוצרות מקצרות, שמצוות היום בשופר". כלומר, תקיעת השופר הוארכה יותר מתקיעת החצוצרות כדי להודיע שמצוות היום היא תקיעה בשופר (כך משמעות רש"י ד"ה שופר מאריך). כזכר למעשה מקדש אנו מאריכים בתקיעה האחרונה (עיין הררי קודש, על המקראי קודש שם, הערה 1).

דף כו/א שאין קטיגור נעשה סניגור

האם ראוי להמנע מלבישת טלית מוזהבת?

בגמרתנו אנו למדים את הכלל הידוע "אין קטיגור נעשה סניגור".

אין לתקוע בשופר העשוי מקרן פרה, מפני שישראל חטאו בחטא העגל. כלומר, אין ראוי להתקין את השופר, סגורם של ישראל, מקרן פרה, שבכך מזכירים את חטא העגל. כמו כן, ביום הכיפורים הכהן הגדול אינו נכנס לקדש הקדשים עם שמונת בגדי הכהונה אלא עם בגדי לבן, מפני שבשמונת בגדי הכהונה יש זהב ואין קטיגור נעשה סניגור - העגל נעשה מזהב, ואין ראוי

לו למושב והגה בכתביו והוא כבר היה פונה אליו, נוטל את מקלו ומוליכו לביתו.

חלפו שנים. באחד ממסעי נדודיו גילו כמה מאן דהואים כי רב כוחו של ההלך בברכות, ותוך שבועות אחדים השתנו חייו לבלי הכר. נגד רצונו אמנם, אך כדרכו בקודש, כשם שתחילה לא ביקש מאומה מאיש, כך לא ביקש עתה לבל ילווהו. כמאז ומתמיד הלך לאן שרצה ללכת. בודד - מוטב. מלווה על ידי יהודים - מוטב להם.

באחד הימים נשמעו פעמי מרכבות באכה העיירה. כרכרות מסוגים שונים, עם רב, נשואי פנים שישבו בעגלות, ועגלונים נמרצים שהובילים בהתלהבות, תוך סיפוק רב על ההמולה העולה מאופני מרכבותיהם, ועל האבק המיתמר תחת פרסות סוסיהם.

הוא, ההלך, ישב עם מקלו בתוך אחת הכרכרות. יהודים ביקשוהו לעלות לעגלתם. עלה. שאלוהו לאן פניו מועדות. ענה. לדידו, אם יעזבוהו לנפשו בודד על אם הדרך - יוסיף להלך לאיטו על מקלו, כמימים ימימה. אחרי הכל, הרהר לעצמו, כולם הולכים לאותו מקום, מה זה משנה באיזו דרך.

במבואות העיירה המתינו שועי המקום ונכבדו לקבל את פני הצדיק ששמעו הלך למרחקים. לגביר העיירה כבר היה חזקה לארח בביתו את האורחים המכבדים את מארחם, ואך כמובן מאליו התקבלה עמידתו בראש הציבור, בלוויית הגבאים והפרנסים, כדי לקבל את פני הצדיק ולהזמינו להתארח בביתו. **מפה** ומשם צבאו המון על פתחי הכרכרות, סוס צונף הריחק לרגע את המתקלהים, אך מיד שבו והצטופפו לראות את פני הצדיק.

הגביר מעולם לא ראה את פניו. למען האמת, ראה גם ראה, בבית המדרש, בפניה הקבועה, עם המקל, פעמים רבות. אך הוא לא ראה. בדמיונו חזה דמות נשואת פנים, זקן כסף, עיניים שחורות, גבות מכווצות וכפות ידיים מכונפות זו בזו. מיד ניגש והושיט את ידו לאחד ממלווי הצדיק שהלם את חזיונו, והלה נרגש מן הכבוד הרב, נאלם דום, וטרם הבין מה אירע לו, הובל החוצה בידי נוגשים בעלי כח מבני העיירה, והחבורה נעשתה כדבוקה מתגלגלת בדרכה אל בית העשייה.

גומרים ש"ס
ב-5 דקות ליום,
זוכים בשפע גדול

... ובודאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה"
מרן שר התורה מרן ראש הישיבה
הגר"ח קנייבסקי שליט"א הגר"ג אדלשטיין שליט"א

להתנסות חינם התקשר עכשיו: *3764

כשיקשונו לומר דבר מה לכבוד הנאספים, פתח וגמגם: "זה לא אני".

הכל הסתובבו לאחור ולפנים. הצדיק איננו. העוגה הגדולה שהוכנה לכבודו כבר נפרסה ונאכלה זה מכבר. בקבוקי היי"ש רוקנו אל גרונות שמחים. לשווא. בביתו הדל של המארח הוותיק, ישב ההלך, לגם את כוס החמין אליה היה רגיל, תוך עיון בכתביו, ואכל קמעא פת, גבינה ובצל ירוק, כמימים ימימה.

לא חלף זמן רב והמוון אדם גדש את ביתו של המארח הוותיק, בראשם הגביר שלא ידע את נפשו. לא היה צריך להמתין זמן רב כדי לפתור את התעלומה. זאת הפעם פתח ההלך פיו בקול צלול ויאמר: "כבוד הגביר. זה שנים שאנוכי מבקר בעיירתכם מעולם לא הוזמנתי על ידך להתארח בביתך, לסעוד על שולחנך וללון על מיטתך. כלום היום נתעלתי והתקדשתי ואך לפני חודשים אחדים לא מעלה ולא קדושה היו בי? לא כך. אלא שאהתה חפץ בסוסים ובמרכבות, בעגלות ובהמולה הנלווית אלי כיום.

הנה הם, הצביע ההלך אל ביתו של הגביר. הסוסים - באורותך. העגלות והמרכבות - גם כן. ההמולה - כולה שלך. אני - כאן!

★ ★ ★

שמענו מאחד הדרשנים: זכריה הנביא מתנבא: "רני ושמחי בת ציון, כי הנני בא ושכנתי בתוך נאום ה'. ונלוו גויים רבים אל ה' ביום ההוא והיו לי לעם ושכנתי בתוךך". **בשורת** הגאולה פורשת את כנפיה. רני ושמחי בת ציון. שמחה שאין לשערה, אחר אלפי שנות סבל. בורא העולם יתגלה לעיני כל דרי עולם. ונלוו גויים רבים אל ה' ביום ההוא. אומות גדולות וחשובות יבקשו להתכבד במשכנו של הקב"ה בתוכם, אבל... ושכנתי בתוךך. הקב"ה יפנה אל אכסנייתו הקבועה. אל האומה שהיוותה משכנו בימי הגלות הקשים והמרים, ללא אומר וללא דברים עבדוהו וקיימו את רצונו.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק, פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

להכנס בבגדי זהב לקדש הקדשים כדי לכפר על בני ישראל.

שני סייגים לכלל "אין קטיגור נעשה סניגור": האם כלל זה תקף בכל מקום? לא! הא ראייה, שבעבודתו בבית המקדש בכל ימות השנה, לובש הכהן הגדול את שמונת בגדי הכהונה, אף על פי שהוא מקריב קרבנות הבאים לכפרה על ישראל. גמרתנו מבהירה, כי רק בעבודות הנעשות "לפני ולפנים" יש להשמר מפני העלאת קטרוג על ידי הזכרת חטא העגל. תפילה בקדש הקדשים היא "לפני ולפנים", במקום הכפורת שם שורה השכינה, וכן תקיעה בשופר נועדה להעלות את זכרון ישראל ולהכניס את תפילותיהם לפני ולפנים. זאת, ועוד: אין כלל זה אמור אלא בדברי נוי וקישוט, כגון, בגדי הכהונה וכן השופר הנחשב דבר נוי, כי מתהדרים בקולו הנאה (המאירי).

טלית מוזהבת: אכן, הריטב"א בסוגייתנו כותב כי ביום הכיפורים אין צורך להמנע מלבישת טלית שעטרת זהב לראשה, מפני שאין זה "לפני ולפנים". כה דבריו: "וטלית מצויצת שהיא מוזהבת, מותר ללבוש ביום הכיפורים, דהא ודאי לחוץ דמי".

כהן שהרג, לא יברך ברכת כהנים: והנה, במסכת ברכות (לב/ב) מבואר, כי כהן שהרג לא יעלה לשאת את כפיו לברכת כהנים. בעלי התוספות (יבמות ז/א ד"ה שנאמר) כותבים כי טעם הדבר הוא משום שאין קטיגור נעשה סניגור, ואין ראוי שאדם שנטל נפש בידי, ישא את ידיו כדי לברך את העם [ע"ש שדרשו כן מן הפסוק "ובפרשכם כפיכם אעלים עיני מכם גם כי תרבו תפילה אינני שומע, ידיכם דמים מלאי"]. התמיהה המתבקשת היא, וכי ברכת כהנים מוגדרת כעבודה פנימית בבית המקדש? שאלה זו תקפה גם לגבי הנאמר בתלמוד ירושלמי (סוכה, תחילת פרק ג'), כי לולב גזול אינו ראוי למצווה, מפני שאין קטיגור נעשה סניגור - וכי מצוות לולב מוגדרת כעבודת בית המקדש?

יש, איפוא, להבין ולהעמיד דברים על תילם, באלה מקרים תקף הכלל "אין קטיגור נעשה סניגור".

ההבדל בין הקטיגורים: ובכן, החיד"א (דברים אחדים, דרוש י') מסביר, כי יש להבדיל בין מצווה המתבצעת באמצעות הקטיגור בעצמו, לבין מצווה שאופן קיומה מזכיר את הקטיגור. לאמר, לולב הגזול, הוא עצמו קטיגור, כי בו בוצעה העבירה. כמו כן, כהן שרצח, ידיו הן קטיגור שאין כמותו. הללו בכל מקום אינם ראויים לשמש כסניגורים. ברם, הזהב שבבגדי הכהן הגדול וקרן פרה, אינם אלא מזכירים מעשה עבירה, אך לא בהם גופא נעשתה העבירה, לפיכך עליהם חל הכלל, כי רק בעבודות הנעשות "לפני ולפנים" אין להשתמש בהם.

כתיבת סידור על ספר עבודה זרה מחוק: ראוי לציין, כי אף על פי שכך הוא מעיקר הדין, מכל מקום מצאנו כי משום "אין קטיגור נעשה סניגור" נהגו להמנע מדברים שאינם "לפני ולפנים", גם כשגוף המצווה אינו קטיגור. דוגמה לדבר: בהגהות מימוני (הלכות עבודה זרה פרק ז') כתב בשם רבי יהודה החסיד, כי "ספרי עבודה זרה, אפילו שמחוקם, לא יכתוב עליהם דברי תפילות ותחנונים, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור" (וראה בספר עניינו של יום פרק כ"ז).

הנשים יכולות להתקטט בזהב ביום הכיפורים: גם הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל כותב (או"ח סימן תר"ט), כי יש מקומות שנוהגים לא ללבוש זהב ביום הכיפורים, מפני ש"אין קטיגור נעשה סניגור". מעניין לציין, כי רבי עקיבא איגר מוסיף, שמנהג זה נהגו הגברים בלבד, אך הנשים לא נמנעו מלהתקטט בתכשיטי זהב ביום הכיפורים, שהרי בחטא העגל רק הגברים תרמו זהב לעשיית העגל ולא הנשים.

דף כז/ב נתן שופר בתוך שופר

תקיעת שופר בשני שופרות כאחד

מעשה בבעל תקוע שחיבב את מצוות תקיעת שופר עד מאד, ושני שופרות היו ברשותו, כל אחד מהם יקר לליבו יותר מזולתו ולא ידע להשית עצה בנפשו באיזה מהם יתקע בראש השנה. בהגיע ראש השנה לא עצר בעד עצמו, ויעמוד עם שני שופריו, הניח את שניהם בתוך פיו ו...תקע. האם יצאו השומעים ידי חובת המצווה?

לומדי הדף היומי המעיינים בסוגייתנו יכולים להקיש בעצמם מגמרתנו ולטעון, כי לכאורה קיימת בה הוכחה ניצחת להכריע בשאלה זו.

הכניס שופר בתוך שופר ותקע: גמרתנו עוסקת באדם שהכניס שופר בתוך שופר וכך תקע. הכרעת הגמרא היא, כי "אם קול פנימי שמע - יצא. אם קול חיצוני שמע - לא יצא". כלומר, אם השופר הפנימי ארוך מן השופר החיצוני, אין השופר החיצוני אלא מְכֻסָּה אך אינו משמש להשמעת קול השופר ולפיכך כשרה היא התקיעה, כי הקול היוצא הוא קול השופר הפנימי בלבד (רא"ש). ברם, אם השופר הפנימי אינו ארוך מן החיצוני, נמצא שהקול העולה הוא אור שהסתנן בין דפנות השופר החיצוני לדפנות השופר הפנימי - קול זה הורכב משני שופרות כאחד, והרי נצטוונו לשמוע קול שופר, שופר אחד, ולא קול שני שופרות (תוס' ד"ה אם קול, ורא"ש).

מצטרפים לאלפי הלומדים
קטעי גמרא, משנה והלכה מדי יום ביומו, בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההדמנות לקבוע 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות וחוזים בסיפוק רוחני עצום!

קבע עיתים ללימוד
עכשיו *3029

חודש ראשון התנסות חינם

פנינים

דף כז/ב השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך... שקול יהיבך ושדי אגמלאי.

השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך

למה הדבר דומה? אמר המגיד מדובנא: לאדם שהלך בדרך ומשא על כתפו. לפתע חלפה עגלה רתומה לשני סוסים. נפנף לעגלון, והלה עצר לו והעלהו.

בעודם נוסעים, ראה העגלון והנה עדיין משאו של היהודי מונח על כתפו.

- אחי, מדוע לא תניח את המשא על רצפת העגלה?

- **הלא** תבין, די לי שאני מעמיס את עצמי וכובד משקלי על העגלה, אינני חפץ להעמיס עליה גם את כובד המשא...

והנמשל, מובן...

דף כז/א ציפהו זהב במקום הנחת פיו פסול

צדקה אינה מספקת

בגמרתנו מבואר, כי שופר שצופה בזהב במקום שבו מכניסים אותו לפה - פסול לקיים מצוות תקיעת שופר.

דרש רבי יהושע מדז"קוב:

הגמרא אומרת "ציפהו זהב במקום הנחת פיו - פסול".

עלול אדם לחשוב, כי בקיימו מצוות צדקה הוא פוטר עצמו ממצוות תלמוד תורה, שהרי נתן הוא צדקה די והותר.

אך לא כך הם פני הדברים: אי אפשר לצפות בזהב, בצדקה, "במקום הנחת פיו", חלף לימוד התורה... גם יקיים צדקה וגם ילמד תורה ואז ירבה שכרו עד למאד (ילקוט הגרשוני, עקב).

לכאורה, מכאן עולה מסקנה בהירה, כי השומע קול שני שופרות אינו יוצא. **שני קולות משני שופרות וקול אחד משני שופרות:** אולם, התבוננות קלה מעלה, כי אין להשוות בין המקרים, לפי ששונים הם במהותם; התוקע בשופר הנמצא בתוך שופר ושמע את קול השופר החיצון, הן שמע קול אחד, המורכב משני שופרות. אכן, פסול הוא, כי יש לשמוע קול היוצא משופר אחד ובמקרה דגן הקול נוצר משני שופרות. ברם, המניח שני שופרות בפיו ותוקע, כלום יוצא מפיו קול אחד? הן שני קולות הוא משמיע, קול אחד מכל שופר!

סוף דבר, מה דינו של בעל תוקע זה שתקע עם שני שופריו, היצאו שומעיו ידי חובה?

בעל הלכות קטנות (ש"ת ח"ב סימן רע"ה) קובע - לא יצאו ידי חובה, מפני שאי אפשר לקיים מצוות שופר **בשני שופרות כאחד**.

הנה, ירצה אדם לקיים את מצוות לולב על ידי נטילת שני לולבים, היעלה הדבר בידו? לא! לפי ש"לולב" אמרה תורה. אחד ולא שניים. גם מצוות שופר אין אפשרות לקיים עם שני שופרות, שהרי "שופר" אמרה תורה. נמצא, אומר בעל "הלכות קטנות" שקיום המצווה בשני שופרות אינו אפשרי [דין זה אינו פשוט ונחלקו רבותינו בדבר; עיין מנחת חינוך מצווה שכ"ד אות ג].

מתכוון לצאת בשמיעת קול אחד: אמנם, מוסיף בעל הלכות קטנות, אם השומע מתכוון לצאת ידי חובה בשמיעת קולו של אחד השופרות בלבד, יתכן שיצא ידי חובה, מפני שאם אינו מתכוון לצאת ידי חובה בשופר השני, הרי הוא מקיים את המצווה בשופר אחד ומה לי כי הניח שופר נוסף, חצוצרה או דבר מה אחר בפיו, וכשם שהמקיים מצוות ארבעת המינים ומחזיק בידו לולב נוסף שלא לשם מצווה - יוצא ידי חובה [ראוי לציין, כי במשנה ברורה סימן תקפ"ו ס"ק פ"א מדמה תקיעה בשני שופרות לתקיעה בשופר בתוך שופר, ואינו סובר כסברה הנזכרת. אכן, נחלקו בדבר הריב"ש והתשב"ץ, עיין שו"ת תשב"ץ ח"ג סימן שכ"ה ולדעה זו גם אם יכוון לצאת ידי חובה רק בתקיעה אחת - לא יצא ידי חובה].

לעילוי נשמת

הר"ר **יעקב לנגה** ז"ל
ב"ר מרדכי ז"ל
נלב"ע כ"ד חשוון תשפ"א
תנצב"ה

לעילוי נשמת

ר' **משה יהודה ברלינר** ז"ל
ב"ר ישראל ז"ל נלב"ע כ"ז בחשוון תשמ"ט
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

מאירים
את מסכת תענית מגילה

הגמרא המושלמת המחבת את הש"ס על לומדיה

לראשונה: מוצא מניקד מפוסק עוק חשק ללומד

• נוסח הגמרא והגפרשים טונה ונתוקו כמיטב המסורת של מהדורות הש"ס של "עוז והדר" • תגמרא, דרשי והתוספות מניקדים ומפוסקים בדיוק ובשלמות • רקע מיוחד להקלת הקריאה ולמענת באבי עיניים

• בתוספת טענות בליין הדף להשלטת לימוד הש"ס • בסוף הבדף נוסף ביאור לטענות - 'מאורות המשנה' • להשלטת הלימוד בהלכה למעשה צורף החיבור תפלא 'מאורות ההלכה' הדגשות כחזילת ענין בתוספות

הופיעו!
מסכת תענית מגילה

מוקד ישיר לגמרות "דף היומי": 02-804-3333

